

RAPPORT FRÅN EN FORSKNINGSCIRKEL #2 | ISU:S RAPPORTSERIE

Lokala gemenskapers betydelse för hållbar stadsutveckling

INSTITUTET FÖR HÅLLBAR
STADSUTVECKLING

RAPPORT FRÅN EN FORSKNINGSCIRKEL #2 | ISU:S RAPPORTSERIE

Lokala gemenskapers betydelse för hållbar stadsutveckling

Jonna Sandin Larkander
Pernilla Ouis

FÖR EN BREDDAD OCH FÖRDJUPAD KUNSKAP

DENNA RAPPORT ÄR SKRIVEN på uppdrag av **Institutet för hållbar stadsutveckling (ISU)**, för att bredda och fördjupa våra kunskaper om lokala gemenskapers betydelse för hållbar stadsutveckling. Resonemangen i rapporten är baserade på ett forskningscirkelarbete som bedrevs från maj till december 2019 samt vår efterföljande fördjupning och analys av dessa diskussioner.

Temat för forskningscirkeln, *Lokala gemenskapers betydelse för hållbar stadsutveckling*, är en naturlig fortsättning på ett tidigare forskningscirkelarbete som handlade om hur vi skapar inkluderande offentliga rum: <https://isumalmo.mau.se/forskning/>.

Under forskningscirkeln träffades en grupp kontinuerligt, bestående av tjänstepersoner från Malmö stads förvaltningar, forskare från Malmö universitet och representanter från Malmö kommunala bostadsbolag (MKB Fastighets AB).

Syftet med träffarna var att dela erfarenheter, insikter och kunskaper i ämnet.

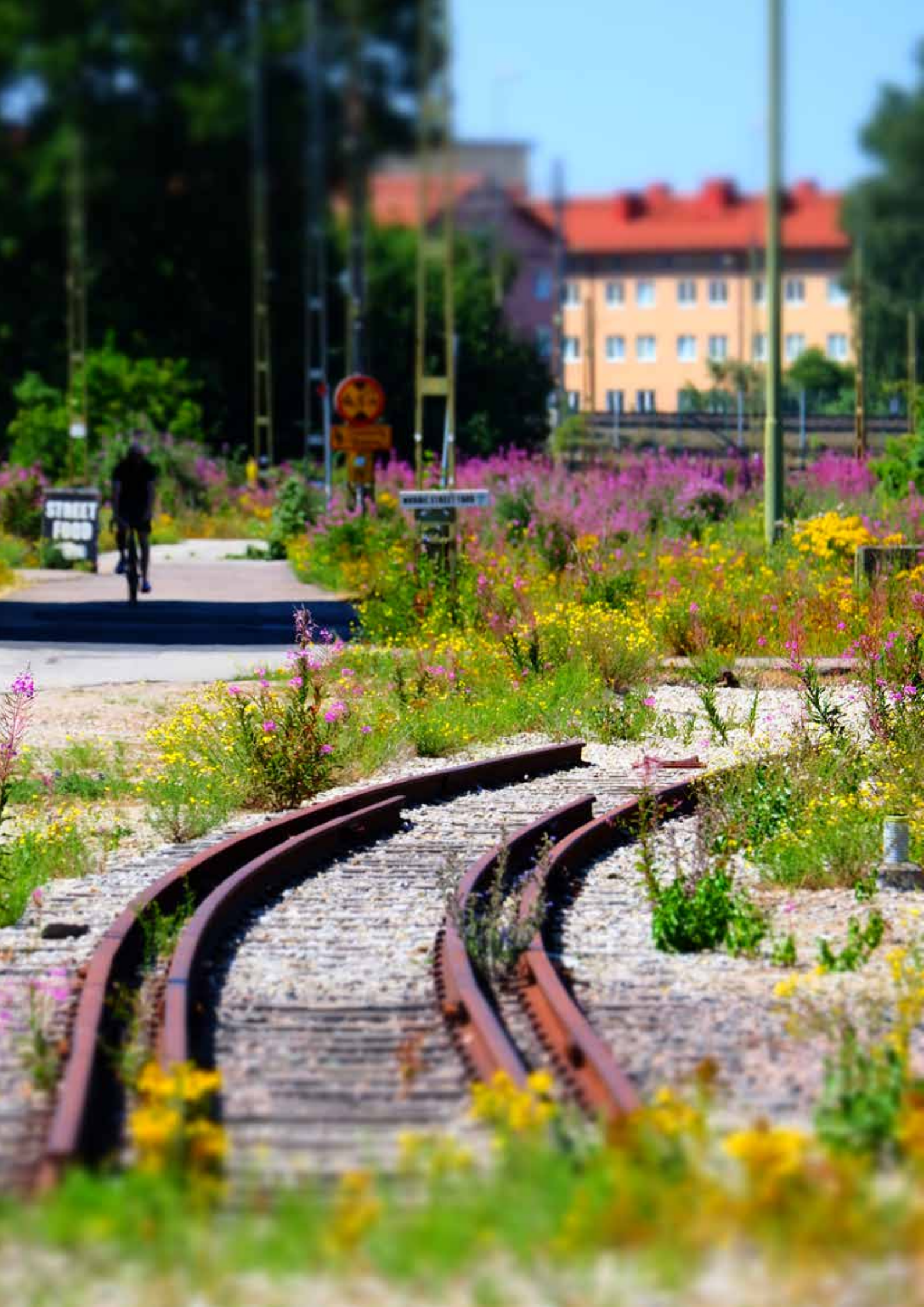
Cirkeln gästades även av ett antal lokala gemenskaper, som fick dela med sig av sina erfarenheter av att bedriva sitt arbete och samarbeta med kommun, fastighetsägare och andra aktörer. Till grund för varje mötestillfälle fanns ett inläsningsmaterial som berörde olika aspekter av ämnet. Den intresserade kan läsa mer om metoden för arbetet på sidan 21 och framåt. Programmet för forskningscirkeln och en förteckning av inläsningsmaterialet och vidare läsning finns längst bak i rapporten.

Jonna Sandin Larkander och **Pernilla Ouis**

GRÄNSGÅNGARE VID INSTITUTET FÖR HÅLLBAR
STADSUTVECKLING SAMT RAPPORTFÖRFATTARE
OCH ARRANGÖRER AV FORSKNINGSCIRKELN
SOM RAPPORTEN BYGGER PÅ.
MALMÖ I AUGUSTI 2020

Vad är lokala gemenskaper?

Begreppet lokala gemenskaper används i denna rapport för att beskriva mer eller mindre formellt organiserade grupperingar, som kan eller vill utveckla fysiska platser i staden.

Rekommendationer

I arbetet med att summera forskningscirkeln och analysera dess resultat har vi landat i följande rekommendationer:

Utveckla rollen som igångsättare

Kommuner, byggherrar och fastighetsägare kan fylla viktiga funktioner som *igångsättare* för att samla och mobilisera engagemang för en plats eller ett område i initiala skeden. Genom att skapa forum där lokala gemenskaper kan träffa varandra, fastighetsägare, verksamheter och andra intressenter samt hitta gemensamma drivkrafter för platsers utveckling, kan dessa aktörer bidra till att få igång stadsutvecklingsprocesser. För att kick-starta arbetet kan det vara värdefullt att, i samarbete med andra intressenter, avsätta en summa pengar som lokala gemenskaper kan söka medel från i de inledande faserna.

Från kommunens sida är det viktigt att det finns en kontaktperson som kan svara på frågor och koordinera de förvaltningar som behöver vara involverade i olika steg av arbetet. Dessa koordinatörer behöver dock ett tydligt mandat för att kunna få gehör i andra delar av den kommunala organisationen och i samarbeten med andra intressenter. I Malmö kan det vara lämpligt med en tydlig organisatorisk koppling mellan dessa kontaktpersoner och de områdesteam som formerats inom ramen för styrsystemet *Communities that Care* (CTC).

Utveckla rollen som »igånghållare«

För att långsiktigt stärka lokala gemenskapers kapacitet och skapa positiva effekter på områdesnivå, i form av exempelvis starkare lokal sammanhållning och tryggare miljöer, så behöver det finnas en kontinuitet i kommuners och andra intressenters engagemang. Det kan exempelvis handla om att i samarbete med andra intressenter, på olika sätt, underlätta för grupper som vill utveckla platser, formalisera sina samverkansformer och/eller söka mer långsiktig finansiering. Men det handlar också om att delegera ansvar, så att fler aktörer har möjlighet att engagera sig i platsers

utveckling och förvaltning. Lokala gemenskaper har ofta god lokalkännedom och kan bidra till omhändertagandet av platser samt till att skapa ett intressant utbud av aktiviteter. Barn och unga kan även få en tydligare roll i platsers utveckling genom mer strukturerade samarbeten mellan skolor och kommunala förvaltningar. Det kan i sin tur leda till en starkare platsanknytning och en tydligare känsla av ägarskap. Men det är långsiktiga processer som kommuner behöver arbeta med kontinuerligt utan förväntningar på snabba, mätbara resultat.

Arbeta med platsanknytning som verktyg

För Malmö stads tekniska förvaltningar kan arbetet med att planera, utveckla och förvalta platser vara en nyckelfråga att samarbeta runt framöver, för att långsiktigt bidra till att förebygga sociala problem, skapa förutsättningar för starkare lokal sammanhållning och bättre uppväxtvillkor. Det evidensbaserade styrsystemet *Communities that Care*, som för närvarande implementeras i samtliga delområden i Malmö, har bland annat visat på betydelsen av att barn och unga känner en platsanknytning till sitt närområde. För att arbetet ska ge långsiktiga resultat behöver samarbetet dels förbättras internt mellan de förvaltningar som arbetar med stadsplanering, stadsutveckling och förebyggande socialt arbete samt dels stärkas externt med lokala gemenskaper och andra intressenter som är engagerade i utvecklingen av en viss geografi.

Samarbetet kan exempelvis handla om att gemensamt kartlägga vilka typer av funktioner (till exempel parker, lekplatser, föreningslokaler och cykelstråk) som det finns brist på i områden och skapa kontakter med lokala gemenskaper som vill engagera sig i platsers utveckling. Det kan även handla om att ta fram gemensamma kunskapsunderlag om människors livsvillkor och hälsa i områden inför förtätningsprojekt. Eller om att formulera gemensamma handlingsplaner för hur livsmiljön kan förbättras, både via insatser från den fysiska planeringen och andra håll, exempelvis i skolor och/eller via socialtjänsten. I områden med många människor som flytt från sina hemländer kan arbetet med att skapa en ny platsanknytning vara extra viktigt och utmanande.

Vad är *Communities that Care* (CTC)?

Communities that Care är ett styrsystem för ett långsiktigt och systematiskt socialt förebyggande arbete med målet att skapa goda uppväxtvillkor för barn och unga i Malmö.

Arbetsättet implementeras under 2020 i hela Malmö stad och involverar alla förvaltningar. Eftersom CTC-arbetet har tydliga beröringspunkter med forskningscirkelns ämne har författarna valt att anknyta till CTC-arbetet i rapporten, trots att det inte var ett tydligt tema under forskningscirkelträffarna. Läs mer om CTC på:

<https://malmo.se/Sa-arbetar-vi-med.../Trygghet-och-sakerhet/Brottsforebyggande-arbete/CTC-Communities-That-Care.html>

Underlätta odlingsinitiativ

Kommuner och fastighetsägare kan stödja lokala odlingsinitiativ genom att tillhandahålla lämpliga odlingsytor och säkerställa att förvaltningen kan fungera i samarbete med lokala grupper. Ett intresse för mat och odling delas av många människor med olika bakgrunder och kan därför vara ett tacksamt tema att samlas kring. Förutom goda effekter på stadsmiljön kan odling tillsammans med andra främja det lokala omhändertagandet och ägarskapet för platser samt förbättra människors sociala livssituation. Dessutom kan odlingar stärka platsernas attraktivitet på ett sätt som gör att fler vill vistas där. I områden med brister på mötesplatser kan stadsodlingsprojekt vara ett relativt enkelt sätt att stärka trivsel och trygghet samt skapa ett intresse hos fler för att dela de gemensamma ytorna och resurserna.

Odlingsinitiativ kan även vara ett viktigt rehabiliteringsverktyg för att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden ska kunna komma tillbaka. Genom att vistas ute tillsammans med andra och bruka jorden kan människor hitta vägar tillbaka till en mer fungerande tillvaro. I kristider kan stadsodlingsinitiativ även fungera som ett sätt att stärka samhällets beredskap. Om människor upplever att de kan bidra till en mer hållbar matförsörjning är det troligtvis fler som vill

engagera sig, vilket i sin tur skapar andra sociala och ekologiska vinster.

Säkerställ resilienshubbar

Kriser av olika slag blir allt vanligare, vilket ställer högre krav på samhällets krisberedskap. I skrivande stund tar exempelvis Coronakrisen en stor del av samhällets resurser i anspråk. Kommuner, byggherrar och fastighetsägare behöver bli bättre på att säkerställa tillgång till gemensamhetslokaler som kan användas som plattformar för olika typer av krisinsatser vid behov. Inom forskning kallas dessa platser för *resilienshubbar*. Lokalerna kan även fylla många andra viktiga syften utanför kristider, för att stärka lokala gemenskapers sammanhållning på områdesnivå. Detta kan i sin tur skapa bättre utgångslägen lokalt, när krisen väl är ett faktum. Det är enklare att hantera kriser om vi redan har utvecklat våra sociala nätverk och vet hur vi kan hjälpa varandra. Under detaljplanering av nya lokaler är det därför bra att möjliggöra en så hög flerfunktionalitet som möjligt, för att skapa en större flexibilitet i hur lokaler kan användas.

Utveckla digitala verktyg som förenklar engagemang och delning

Kommuner, fastighetsägare och många andra aktörer behöver kontinuerligt utveckla digitala

verktyg för att hitta nya sätt att tillgängliggöra service och tjänster, så att fler engagerar sig i samhällsfrågor och får stöd i sin vardag. Verktygen kan vara ett kraftfullt sätt att stärka deltagandet i samhällslivet, om de utformas på rätt sätt. För att de ska bli så ändamålsenliga som möjligt är det bra om slutanvändare kan delta i designprocessen, tillsammans med utvecklare och beställare.

Verktygen kan även vara ett enkelt sätt att dela tjänster, sprida samhällsinformation och stärka sammanhållningen i bostadsområden. I Malmö finns det goda exempel från fastighetsägare som startat digitala grupper för att stärka gemenskapen och bidra till mer hållbara konsumtionsmönster. Att dela prylar och tjänster med sina grannar bidrar indirekt till att människor lär känna varandra bättre och bygger tillit. För att delningen ska fungera bör dock de digitala gemenskaperna vara hysat avgränsade. För stora grupper blir lätt för anonyma, vilket begränsar delningsincitamenten.

Att dela prylar och tjänster med sina grannar bidrar indirekt till att människor lär känna varandra bättre och bygger tillit.

Definiera kriterier för lämpliga samarbetspartners

Malmö stad behöver fundera över vilka typer av lokala gemenskaper som är lämpliga att samarbeta med. Sannolikt behöver grupperna kunna ställa upp på ett antal kriterier för att ett samarbete ska vara möjligt. Det kan handla om att de accepterar vissa grundläggande demokratiska värderingar och att de kan ge en viss inblick i sitt arbete. Det är dock mer komplicerat att få inblick i verksamheter som bedrivs av grupper som inte är formellt organiserade. När kontakten inleds kan kommunen i dessa fall behöva göra lite mer efterforskningar för att säkerställa att grupperna inte är direkt olämpliga samarbetspartners. Det kan exempelvis handla om att undersöka om gruppernas arbete lämnat spår efter sig i medier eller om de är kända i lokala nätverk. Ibland kan andra delar av den kommunala närvaron på plats, i form av skolor, fritidsgårdar, bibliotek och kulturverksamheter, bidra med kunskap.

Samtidigt behöver kommunen agera relativt snabbt för att fånga det engagemang som finns och ta tillvara på det i områdesutvecklingsarbetet. Efterforskningarna bör därför inte ta alltför mycket tid, eftersom det riskerar att leda till att de lokala gemenskaperna då hinner förlora sitt intresse.

MARY ANDERSSONS LEKPLATS

SAMMANFATTNING AV FORSKNINGSCIRKELNS RESONEMANG

Vad är en lokal gemenskap?

I forskningscirkelarbetet var vi intresserade av att diskutera Malmö stads och fastighetsägares förhållningssätt och samarbete med aktörer från det civila samhället i stadsutvecklingsprocesser. Vi valde att använda begreppet lokala gemenskaper för att fånga in inte bara det formellt organiserade föreningslivet utan även mindre organiserade grupper som skapar en gemenskap i ett lokalt sammanhang, ofta knutet till ett bostadsområde. Vi inspirerades av hur Linnea Fahlström använt begreppet i sitt examensarbete (se litteraturlista) där hon beskriver dessa gemenskaper på följande sätt:

»En lokal gemenskap uppstår i ett lokalt sammanhang; när människor genom interaktion med andra upprättar ett socialt sammanhang knutet till sitt bostadsområde.«

Det viktiga för vårt arbete var att begreppet tydligt hänvisade till de grupper som vill utveckla en fysisk plats i staden. Kommunen får relativt ofta förfrågningar från denna typ av grupperingar men vet inte alltid hur kontakten och ett eventuellt samarbete ska hanteras. Det kan exempelvis handla om aktionsgrupper, grannskapsgrupper, pensionärer, etniska grupper eller andra typer av grupperingar som är engagerade och förankrade i en specifik fysisk plats.

Utmaningarna handlar, bland annat, om att det kan vara svårt att få inblick i gruppernas verksamhet eftersom det inte alltid finns stadgar eller andra formella dokument som beskriver verksamheterna och vad de vill uppnå. Rollfördelningen inom grupperna är dessutom inte alltid formaliserad, vilket gör det svårare för kommunen att få en inblick i vem som ansvarar för att representera dem i olika frågor.

Ytterligare en parameter som försvårar samarbete är att grupperna ofta är relativt flyktiga till sin natur. Människor engagerar sig i en specifik fråga under en viss period, men inte alltid långsiktigt. När en lokal gemenskap upphör, eller många medlemmar byts ut under kort tid, ändras förutsättningarna för samarbetet, som i hög grad baserats på informella relationer och premisser.

Samarbete mellan olika typer av gemenskaper

För att förstå utmaningarna i mötet mellan en kommunal organisation och en lokal gemenskap kan det vara intressant att relatera till begreppsparet *gemeinschaft* och *gesellschaft* som utvecklades av sociologen Ferdinand Tönnies på 1800-talet.

En lokal gemenskap kan liknas vid en *gemeinschaft* (engelska: *community*) som kännetecknas av nära och familjära relationer baserade på exempelvis släktskap, ärvd status, tradition, religion, solidaritet, lojalitet och en stark moralisk sammanhållning. Kollektivet är oftast viktigare än individen och ett *gemeinschaft* har en lokal förankring på en specifik plats. En kommunal organisation kan liknas vid ett *gesellschaft*, (engelska: *society*) som är en gemenskap grundad i ett medborgarskap, formaliserad av lagstiftning och avtal mellan parter. I ett *gesellschaft* är individer ofta utbytbara i sin funktion.

Vid samarbete mellan dessa olika typer av parter försöker ofta den kommunala organisationen närma sig den lokala gemenskapen utifrån ett *gesellschaft*-perspektiv. Det är inte så konstigt eftersom en kommunal organisation är van vid att samarbeta med parter som är uppbyggda på liknande premisser. Det saknas helt enkelt ofta verktyg för att möta en part som inte är formellt organiserad. I Danmark är dock

samarbete mellan kommuner och lokala gemenskaper vanligare. Där finns det erfarenheter som visar att det kan fungera att samarbeta på mer lösliga grunder i de initiala faserna, när arbetet ofta handlar om att väcka ett engagemang för utvecklingen av en plats. Men för att samarbetet ska kunna fungera över tid krävs det ofta att de lokala gemenskaperna efterhand formaliserar sin organisation, så att de exempelvis kan sluta avtal och söka mer långsiktig finansiering. Bristen på transparens i samarbetsformerna riskerar annars att leda till en otydlighet kring villkoren för samverkan. Den kommunala parten riskerar dessutom att anklagas för ett för tydligt gynnande av vissa grupper samtidigt som andra grupper riskerar att exkluderas.

Det är viktigt att förstå Tönnies begrepp som idealtyper, utan några exakta motsvarigheter i verkligheten. Trots det kan begreppen hjälpa oss att identifiera vissa kännetecknande drag för olika typer av sammanslutningar och hur dessa egenskaper kan försvåra gränsöverskridande samarbeten. Det finns naturligtvis både för- och nackdelar med olika typer av mer eller mindre formaliserade organisationer. En styrka med ett *gemeinschaft* är dess lokala förankring och starka relationer inom gruppen, som ett *gesellschaft* kan ha svårare att uppnå. Samtidigt finns det en sårbarhet i grupper som är väldigt beroende av ett starkt kollektiv, när nyckelpersoner lämnar gemenskapen. Dessa individer är inte lika utbytbara som i ett *gesellschaft*.

Kommunens roll i samarbetet med lokala gemenskaper

I Malmö stad finns det en pågående diskussion om vilken roll kommunen ska ha i samarbete med lokala gemenskaper under planering, utveckling och förvaltning av platser. En hel del erfarenheter finns, men det råder ingen tydlig bild av hur organisationen ska agera i dessa sammanhang. En problematik, som beskrevs av flera forskningscirkeldeltagare, var de dubbla roller som kommunen ibland kan hamna i. Å ena sidan försöker Malmö stad sätta igång och facilitera engagemang hos grupper och stötta dem i deras processer och å andra sidan verkar andra delar av den kommunala organisationen som myndighetsutövare som, i viss mån, kan försvåra eller hindra de lokala gemenskapernas arbete. Otydligheter kring kommunens många – och ibland motstridiga roller – försvåras stundtals ytterligare av att olika delar av den kommunala organisationen inte alltid pratar med varandra. Det kan skapa oklarheter i kontakten med lokala gemenskaper.

En annan frågeställning handlar om vem som egentligen ska äga processen i dessa sammanhang. Inicialt kommer drivkraften i stadsutvecklingsarbetet antingen *underifrån*, från medborgarna eller från de lokala gemenskaperna själva. Eller så finns drivkraften till att förändra en plats eller ett område hos kommunen och drivs därmed *uppifrån*. Det traditionella sättet att jobba på i Malmö stad har varit att kommunen drivit arbetet *uppifrån* och

En problematik, som beskrevs av flera forskningscirkeldeltagare, var de dubbla roller som kommunen ibland kan hamna i.

bjudit in medborgare till sina processer när de velat informera om eller skapa ett deltagande kring något. I denna typ av processer är det tjänstepersoner som i hög grad formulerar problembild och förslag på åtgärder. Lokala gemenskaper bjuds in att delta i arbetet, som ofta bedrivs i projektform med ett tydligt start- och slutdatum samt förväntade resultat, i form av definierade leverans- och effektmål.

På senare år har dock Malmö stad vid ett flertal tillfällen dragit slutsatsen att det är mer ändamålsenligt och effektivt om ägarskapet och drivkraften, i hög grad, finns hos de lokala gemenskaperna själva. I denna typ av stadsutvecklingsprocesser blir kommunens roll snarare att stötta det arbete som bedrivs *underifrån*, så att de lokala gemenskaperna själva kan formulera mål, mening och lösningar för de problem de ser. Med detta förhållningssätt handlar arbetet, för kommunens del, snarare om att bygga kapacitet hos de lokala gemenskaperna och göra dem bättre rustade för att hantera utmaningar lokalt. Denna typ av arbete bedrivs vanligtvis som en process utan slutdatum, med det långsiktiga målet att stärka sammanhållningen, ägarskapet och tilliten på områdesnivå. Kommunen tar dock ofta en mer aktiv roll i de inledande faserna av arbetet för att få igång ett lokalt engagemang för utvecklingen av en plats. Det är dock intressant att reflektera över hur mycket drivkraften egentligen kommer *underifrån* om kommunen i själva verket är den aktör som sätter igång processen.

Ökad samverkan kan stärka sociala insatser

Inom socialt arbete har vikten av att arbeta förebyggande på gruppnivå med så kallat *community work* (på svenska ofta översatt till samhällsarbete) på senare år uppmärksammats allt mer, från att länge ha befunnit sig i skuggan av mer individfokuserade insatser. I ett delbetänkande om framtidens socialtjänst *Ju förr desto bättre – vägar till ett förebyggande socialt arbete* (SOU 2018:32) betonas bland annat att socialtjänsten behöver ta en mer aktiv roll i samhällsplaneringen för att förebygga sociala problem och social utestängning. Delbetänkandet konstaterar att arbetsätt och metodstöd behöver utvecklas för att exempelvis ta fram lokala kunskapsunderlag och utarbeta samhällsekonomiska analyser inför planeringen av exempelvis bebyggelse, service, kommunikationer och infrastruktur.

Trots många insatser som syftat till att främja områdesutveckling i Malmö, bland annat via operativa program som Storstadsatsningen, *Välfärd för alla* och *Områdesprogrammen*, är utbytet mellan

socialtjänsten och stadsplaneringen fortfarande relativt begränsat. Erfarenheterna till trots har kommunen ännu inte riktigt hittat arbetsformer som skapat förutsättningar för ett mer fördjupat samarbete mellan så kallade *mjuka och hårda* förvaltningar.

Under de senaste åren har Malmö stad dock börjat pröva ett nytt arbetssätt, som skiljer sig från tidigare satsningar på så sätt att det baseras på evidensbaserad forskning. *Communities that Care* (CTC) syftar till att möjliggöra goda uppväxtvillkor för barn och unga genom att stärka skyddsfaktorer och minimera riskfaktorer på delområdesnivå. *Bristande anknytning till närområdet* är en av de riskfaktorer som CTC identifierat som kan skapa tydligare beröringspunkter för de professioner som arbetar med stadsplanering, stadsutveckling och socialt arbete framöver.

Platser blir något konkret att samlas kring

Fysiska platser som omger oss i vår vardag bär på en potential att (kunna) samla oss kring ett gemensamt syfte och ett praktiskt görande, som exempelvis odling, grillning eller kulturella aktiviteter. Vi påverkas alla av miljön runt omkring oss och det kan skapa incitament för att vilja förändra platser som inte fungerar på det sätt vi önskar. Det kan handla om platser som upplevs som otrygga, ostimulerande, nedgångna eller att det saknas rekreativa inslag. Genom att exempelvis göra en plats bilfri kan platsens karaktär förändras och inbjuda till helt nya aktiviteter.

Att dela ett gemensamt intresse för utvecklingen av en plats och att gemensamt verka för en förändring kan bilda och/eller stärka lokala gemenskaper. *Platsanknytningsteorin* beskriver hur känslomässiga band uppstår mellan människor och platser. Det handlar om en självförstärkande spiral, där deltagandet i utvecklingen av platser ger upphov till känslor, som i sin tur föder vidare platsengagemang. När samarbetet mellan förvaltare och lokala gemenskaper fungerar bra och tar sig uttryck i konkreta fysiska förbättringar, kan fler positiva effekter genereras genom att exempelvis fler vill använda platserna. Detta kan i sin tur förbättra tryggheten och stärka det lokala ägarskapet.

Attraktiva platser kan även skapa så kallade *nätverkseffekter*, vilket innebär att platserna i sig själva väcker engagemang hos fler och fler. Nätverkseffekterna innebär att platserna blir så inbjudande att fler kan bli inspirerade att göra liknande aktiviteter på andra platser.

På längre sikt kan det leda till att människor känner en starkare anknytning till närområdet vilket, som nämndes ovan, är ett viktigt fokus i CTC-arbetet. Inom fysisk planering och förvaltning finns det alltså en stor potential i att arbeta för att skapa större möjligheter för människor att delta i planeringen, utvecklingen och förvaltningen av platser; ett arbetssätt som även kan leda till ökad sammanhållning, trygghet och andra sociala värden på ett övergripande plan.

Att skapa platsanknytning handlar om att skapa det lilla sammanhanget i en större stad.

Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att det är ett utmanande arbete, eftersom människors anknytning till platser – på ett generellt plan och under lång tid – försvagats på grund av moderniserings- och urbaniseringsprocesser. Att skapa platsanknytning handlar om att skapa det lilla sammanhanget i en större stad; ett *gemeinschaft* i ett *gesellschaft*. Människor som tvingats migrera kan ha särskilt svårt att finna sig tillrätta på en ny plats, vilket försvåras ytterligare vid dålig ekonomi och en allmän känsla av social exkludering. Områden med en stor in- och utflyttning speglar just de svårigheter som finns med att anknyta till nya platser, särskilt när de nya platserna inte är helt självvalda.

Sociala och existentiella mervärden från odling

Ett intresse för mat och odling har byggt många lokala gemenskaper och utvecklat många platser. Åtskilliga har vittnat om att odling tillsammans med andra skapar sociala mervärden. De *sociala* effekterna av stadsodlingsinitiativ kan många gånger till och med vara den främsta behållningen. Ett gemensamt engagemang för jorden och de växter som planteras där skapar även en närhet till ens egna handlingar, på ett sätt som är lite ovanligt i den senmoderna tid vi lever i. Vi ser en direkt nytta av det arbete som vi lägger ner på att sköta planteringarna. Ur det växer ofta ett större engagemang fram för den plats vi odlar på och de människor som vistas där. Odlingsnätverket i Seved beskriver de sociala värdena av odling såhär:

»En känsla av trygghet uppstår när människor håller sig utomhus och tillsammans med sina grannar träffas till sent om sommarkvällarna för att rensa ogräs eller byta recept. Upplevelsen av trygghet hjälper människor att känna tillhörighet och tilltro för varandra. Även gemenskap och en känsla av stolthet kan gro när boenden få vara med och förändra sin egen utemiljö.»

Odling och ett gemensamt ekologiskt ansvar kan även vara viktiga på ett existentiellt plan. Det har bland annat uppmärksammats av *off the grid*-rörelsen, som söker alternativa sätt att leva utanför nätverk (grids), till exempel elnät och avloppssystem. Rörelsen består av människor som vantrivs i den moderna civilisationen och vill hitta mer meningsfulla sätt att leva på, tillsammans med andra i harmoni med naturen. Liknande insikter har gjorts av *Omställningsnätverket*, en global inspirationsrörelse av lokala gemenskaper som verkar för att ställa om till ett fossilbränslefritt samhälle. De arbetar med existentiella frågor som: Hur kan vi ta hand om varandra och samtidigt minska resurskonsumtionen? Vad ger välbefinnande och mening? Vilken framtid kan vi skapa tillsammans där vi bor?

Odlingsengagemang kan även skapa konflikter

Genom odling tillsammans med andra i grannskapet tränar vi oss även i att dela på resurser på ett sätt som inte alltid förekommer i andra sammanhang. Samtidigt kan odlingsengagemang skapa nya konfliktlinjer. Vem har rätt att »skörda frukterna av arbetet« när vi odlar på allmän platsmark? En viktig grundprincip i plan- och bygglagen är att allmän platsmark inte får göras otillgänglig för allmänheten. Vad händer då om någon väljer att använda den lokala odlingsplatsen som en hundrastplats eller om någon väljer att ta del av skördarna utan att ha bidragit i odlingsarbetet? En viktig princip från odlingsinitiativet Plantparken i Västra Hamnen var att redan från början tydligt formulera att det som odlades skulle komma alla till del och att ingen hade rätt att använda en oproportionerligt stor del för eget bruk.

Baksidan av det ägarskap som kan utvecklas i dessa sammanhang är dock att det samtidigt kan skapas ett visst mått av protektionism, som riskerar att utestänga människor som inte deltar aktivt i odlingsarbetet. Platsens lokalisering och förutsättningar sätter också gränser för vem som upplevs ha rätt till det som odlas. Erfarenheter från odlingsnätverket Seved visar att det varit enklare att upprätthålla ett gemensamt ägarskap för odlingarna vid torget i Seved, som omsluts av bostadsbebyggelse, än det är i Enskifteshagen som ligger mittemellan områden och därför upplevs mer som »ingen och allas plats«.

Aktivera platser genom de som ofta vistas där

En verkningsfull metod för att utveckla platser, dess identitet och berättelse är att låta de människor som ofta vistas i området ha ett stort inflytande över processen. I Sorgenfri har Malmös kommunala bostadsbolag (MKB Fastighets AB) haft en tät dialog med boende i planeringen av en lokalhistorisk lekplats som gestaltar Mary Anderssons berättelser. Författaren Mary Andersson bodde själv i området och skildrar bland annat områdets historia i sina böcker. Inledningsvis var det äldre Sorgenfribo, som bott där länge och följt områdets utveckling, som formulerade idén om en lokalhistorisk lekplats i dialog med MKB:s strategiska projektledare och den lokala förvaltningspersonalen. Efterhand har allt fler lokala grupper engagerats i bokcirklar, konstarrangemang, undervisning i skolor samt i skapandet av en gemensam historieberättelse runt platsen, som tidigare upplevts som otrygg. Lekplatsen invigdes under våren 2020. MKB vill fortsätta aktivera platsen efter färdigställandet, bland annat genom att rekrytera boende från området för lek- och historiepädagogik i parken samt för lättare skötsel och drift.

Etnologen Elisabeth Högdahl menar att stadsmiljöer och platser sannolikt skulle upplevas som intressantare och tryggare om planeringen i

Vem har rätt att »skörda frukterna av arbetet« när vi odlar på allmän platsmark?

högre grad tog utgångspunkt i människors minnen och berättelser. Som hon uttrycker det, har berättelsen om en plats en övrig betydelse för hur vi knyter an till ett område. Detta kan även kopplas till platsanknytningsteorin som tidigare diskuterades. De lokala gemenskaper som är väl förankrade i en plats historia kan bidra till att skapa trygga och välkomnande platser för boende. Platser som många kan känna sig hemma på och få en stark känslomässig anknytning till.

Den pågående omvandlingen av Järnvägsverkstäderna i Kirseberg är ett annat exempel på en inkluderande process. Här har kommunens ambition varit att jobba *underifrån*, för att mobilisera och stärka lokala gemenskapers egna engagemang och drivkrafter under utvecklingen av området. Malmö stad valde i detta sammanhang att samarbeta med den danska organisationen *Givrum*, som fick i uppdrag att utveckla en femstegsmodell för organisering av lokala gemenskaper. Mottot var att arbeta med *brukarled* *stadsutveckling*, genom att kommunen involverade sig i de lokala gruppernas processer, som ett komplement till att informera och föra dialog i samband med samråds- och utställningsskeden för översikts- och detaljplaner. Arbetet väckte ett engagemang hos lokala verksamheter och hyresgäster, som tillsammans med fastighetsägaren vitaliserade platsen genom en rad aktiviteter.

Därutöver engagerade sig förskolor i områdets utveckling. Barnen fick fria händer att utforska platsen genom att cykla omkring, gräva gropar och föra loggböcker. Under sin utforskande process studerade barnen artefakter från det gamla verksamhetsområdet och kom i samband med detta bland annat på idén om att göra ett museum för dessa föremål, som speglar områdets historia. Förskolorna beslutade, i samband med denna process, att skapa ett gemensamt forum för hur de i sin ordinarie pedagogik kan arbeta med stadsutvecklingsfrågor. Malmö stad har sedan dess blivit inbjuden till förskolornas forum för att ta del av deras arbete. Liknande initiativ har även startats i andra delar av Malmö. Ett viktigt resultat från stadsutvecklingsarbetet med förskolorna är att barnen gått från att vara rädda för – till att vara rädda om platsen.

Lokala gemenskapers betydelse när myndigheter inte räcker till

Vårt samhälle präglas i allt högre grad av kriser av olika slag. Vi drabbas oftare av bland annat bränder, översvämningar, pandemier och stora flyktingströmmar. I Malmö är erfarenheterna från översvämningarna 2014, flyktingströmmen 2015 och Coronapandemin 2020 fortfarande färska i minnet, som tillfällen när den offentliga sektorns beredskap inte var tillräcklig för att

snabbt hantera alla scenarier. En viktig lärdom från de händelserna var att vi som samhälle inte kan vara förberedda på allt. Däremot kan vi utveckla våra samverkansformer för att skapa en högre beredskap, så att vi kan hantera kriser bättre när de väl inträffar.

Inom forskning har det börjat talas om vikten av att skapa så kallade *resilienshubbar*, för att kunna möta de många behov som uppstår under kriser. Hubbarna kan fylla en viktig funktion även utanför kristider, genom att fungera som mötesplatser som kan stärka den lokala sammanhållningen. Under de inledande stadierna av flyktingkrisen 2015 fungerade Kontrapunkts verksamhet i lokalen på Norra Grängesbergsgatan som en resilienshubb. Lokalen var av central betydelse för att organisationen skulle kunna erbjuda människor sovplatser, matbespisning, information och logistik. På liknande sätt erbjöd Svenska kyrkan flyktingar stöd genom att öppna portarna till Johanneskyrkan under en period.

En viktig lärdom från den senaste tidens erfarenheter är att krishantering kan gynnas av att alla involverade aktörer – såväl offentliga, privata som ideella – tidigt för en dialog om hur de kan stärka och komplettera varandra. Lokala gemenskapers styrkor är att de ofta kan mobilisera resurser och agera snabbare än offentliga aktörer i dessa lägen, på grund av att de inte behöver ta hänsyn till lika många frågor vid sitt agerande och att de inte har lika långa beslutsprocesser.

Det finns dessutom forskning som visar att många människor utvecklar altruistiska förmågor under kriser, i motsats till de föreställningar som funnits om att de flesta får panik och bara bryr sig om sig själva. När samhällets vanliga strukturer slutar att fungera knyter många nya band till varandra och organiserar sig i olika typer av lokala gemenskaper. En forskningsfråga som diskuterades under cirkelarbetet var att det skulle vara intressant att utforska om människor kan ha en förmåga att upprätthålla de altruistiska egenskaper som de utvecklar under kriser även utanför kristider. Vilka mekanismer är det som gör att många blir duktiga på detta under kristider och vad skulle det innebära för samhället om ett större engagemang för gemenskapen kunde fortsätta när allt återgår till det normala?

Digitala verktygs möjligheter att skapa och stärka lokala gemenskaper

Digitala verktyg öppnar upp nya möjligheter för människor att engagera sig och delta i samhället. *Digital civics* är ett framväxande forskningsfält som utforskar hur tekniska lösningar kan utvecklas för att tillhandahålla service och tjänster på nya sätt och stärka medborgares möjligheter att påverka demokratin och samhällsutvecklingen. Tidigare var det nästintill vattentäta skott mellan de professioner och forskare som arbetade med teknikutveckling och sociala frågor. Men på senare år har bland annat forskare inom fältet *deltagande design* (co-design)

Digitala verktyg öppnar upp nya möjligheter för människor att engagera sig och delta i samhället.

insett nyttan av att arbeta med mer integrerade arbets sätt, inspirerade av flera discipliner, för att utveckla teknik som kan föra människor närmare varandra.

Många gånger är det svårt att från början veta exakt hur ny teknik ska användas på bästa sätt. För att hitta den bästa tillämpningen är det därför bra om människor får testa teknik i sin vardag och utforska olika användningsområden. Det kan, av den anledningen, vara problematiskt att utveckla digitala verktyg via vanliga upphandlingsförfaranden, när det från början kan vara svårt att veta exakt hur tjänster ska användas innan de testats. Eftersom upphandlingar ofta är tidskrävande processer och teknikutvecklingen går snabbt, finns det dessutom en risk att planerade användningsområden är inaktuella redan innan produkterna är färdigställda.

De socialt drivna teknologier som gjort att vi kan kommunicera på nya sätt, exempelvis via sms, e-post, sociala medier och chattfunktioner, har varit mycket framgångsrika. Teknikerna har bland annat öppnat upp för nya arbetssätt och gjort det enklare att mobilisera engagemang hos grupper som bidragit till att skapa nya gemenskaper både lokalt och globalt. Vissa starka gemenskaper existerar till och med enbart i den digitala världen idag, där människor som aldrig mötts fysiskt ändå lärt känna varandra och känner en tydlig samhörighet.

De sociala teknologierna har även bidragit till att vi enklare kan dela resurser med varandra, i form av både varor och tjänster. Exempel på digitala delningstjänster som utvecklats i Malmö är Malmö stads *Smarta kartan* och Malmös kommunala bostadsbolags (MKB Fastigheter AB) boendeapplikationer. Erfarenheter från de digitala delningstjänsterna visar dock att det kan vara viktigt att begränsa skalan på vilka som ingår i de digitala nätverken, för att delningstjänsterna ska fungera på ett bra sätt. Ofta är det enklare att få applikationer att fungera om de potentiella användarna känner varandra från början eller åtminstone vet lite om varandra. Det kan exempelvis kännas mer okej att låna ut sin borrmaskin till de närmsta grannarna i trappuppgången, än att låna ut privata ägodelar till främlingar. När vi vet vilka vi delar saker med kan vi känna ett större förtroende för att saker ska tas om hand på ett bra sätt.

Digitala delningstjänster kan även vara ett första steg för att bygga tillit i grannskap. Genom att samla människor runt ett gemensamt intresse kan vi uppmärksamma och uppskatta varandra på ett annat sätt och i bästa fall stärka vår gemenskap. Det finns dock även exempel på digitala sammanhang som snarare bidragit till misstroende mellan människor. Samtidigt som digitaliseringen öppnar upp för nya möjligheter ställer tekniken stora krav på hur vi beter oss mot varandra, så att vi inte gömmer oss bakom anonymiteten på nätet och börjar ägna oss åt exempelvis nätmobbing.

METOD

För den som är intresserad av hur forskningscirkelarbetet bedrevs kommer här en beskrivning av arbets sättet och upprinnelsen till forskningscirkeln.

Varför startade Institutet för hållbar stadsutveckling en ny forskningscirkel?

Forskningscirkeln startades för att bredda och fördjupa kunskapen om ett ämne som många tjänstepersoner i Malmö stad och forskare på Malmö universitet arbetat med länge. Inom ramen för olika stadsutvecklingsprojekt har det funnits möjlighet att arbeta utforskande med nya arbets sätt och metoder. Men ofta saknas det forum och tid för att dela erfarenheter och lärdomar med andra på ett strukturerat sätt. Här såg vi att samverkansplattformen kunde göra en insats, genom att samla kompetenser från olika delar av Malmö stad och universitet, för att bidra till ett gemensamt lärande.

Ämnet för forskningscirkeln var en naturlig fortsättning på de diskussioner som fördes under den föregående cirkeln, som handlade om hur vi skapar inkluderande offentliga rum. En av slutsatserna från det arbetet var att Malmö stad inte på egen hand kan aktivera stadens platser. Initiativ behöver komma från många lokala gemenskaper, för att vi tillsammans ska kunna skapa levande och inkluderande mötesplatser i staden över tid.

Varför användes forskningscirkelformen?

Grunden för forskningscirkelmetodiken, så som vi uppfattat den, är att den utgår ifrån principen om att lärande bygger på ett ömsesidigt utbyte mellan olika kompetenser. Det handlar inte om att forskare ska lära ut, utan snarare om att gå in i en gemensam process för att bygga ny kunskap tillsammans. För oss som är gränsgångare för Institutet för hållbar stadsutveckling är detta en viktig grundtanke, som vi ville förmedla i forskningscirkelarbetet. Därför säkerställde vi att både forskare och tjänstepersoner tog en aktiv roll i planeringen, genomförandet och ledningen av cirkeln. Båda organisationers forskning och arbeten synliggjordes vid varje cirkeltillfälle, genom att representanter bjöds in för att presentera och hålla i diskussioner. Dessutom hade båda organisationerna fasta deltagare i cirkelarbetet.

För tjänstepersoners del finns det sällan möjlighet att frigöra tid för att förutsättningslöst reflektera kring ett ämne i grupp, utan att detta har en tydlig koppling till något som på kort tid ska levereras i ett specifikt syfte. Det finns ofta en mängd rapporter, utredningar och skrivelser som ligger och samlar damm på skrivbordet, men få tillfällen att läsa, reflektera och diskutera kunskapsunderlag tillsammans med andra. Forskningscirkeln erbjöd ett kompetensutvecklingsforum som det sällan finns tillgång till på Malmö stads förvaltningar.

För forskares del, finns det på liknande sätt, sällan möjlighet att dela med sig och utveckla sin forskning tillsammans med praktiker. Att få

Vad gör Institutet för hållbar stadsutvecklings gränsgångare?

Samverkansplattformens gränsgångare är tjänstepersoner och forskare som, inom ramen för sina ordinarie anställningar i Malmö stad och på Malmö universitet, ingår i gränsöverskridande samarbeten för att bidra till en mer forskningsbaserad praktik och praktikorienterad forskning.

direkt tillgång till praktiken, eller »fältet«, är alltid värdefullt för forskare, eftersom det kan skapa en djupare förståelse för tjänstepersoners dagliga arbete med sakfrågor. Forskningscirkeln erbjöd ett unikt tillfälle att pröva hur forskningen relaterar till praktiken, så som den ser ut för en grupp kommunala tjänstepersoner i Malmö stad.

Då ämnet för denna forskningscirkel handlade just om lokala gemenskapers roll i stadsutvecklingsprocesser, kändes det viktigt att även bjuda in dessa typer av grupperingar till cirkelarbetet. Dels för att få deras perspektiv på hur det fungerar att samarbeta med offentliga aktörer om Malmö stad och Malmö universitet och dels för att få en inblick i hur de ser på våra olika roller i dessa sammanhang. Därför bjöds ett antal mer eller mindre organiserade grupperingar in för att delta i diskussionerna och berätta om sitt arbete.

Vilken roll spelade Institutet för hållbar stadsutveckling i sammanhanget?

Samverkansplattformen har i många år främst arbetat med att förmedla kommunens, universitetets och andra organisationers kunskap i ämnen som berör hållbar stadsutveckling via konferenser, seminarier, workshops, nyhetsbrev med mera. Däremot har institutet inte tidigare tagit en så aktiv roll i att samla och generera ny kunskap och nya samarbeten. De forskningscirklar som genomförts under de senaste åren är därför ett viktigt avstamp för ett annat arbetsätt.

Forskningscirkelns form, där en fast grupp av deltagare träffas kontinuerligt under en längre tidsperiod för att tillsammans dela, fördjupa och utveckla kunskap om en specifik fråga, är en möjlighet för Institutet för hållbar stadsutveckling att bidra på ett nytt sätt. I detta sammanhang blir samverkansplattformen den samlande noden, som säkerställer att så många infallsvinklar som möjligt blir belysta samt att gränsöverskridande nätverk av människor bildas.

Hur genomfördes arbetet?

Cirkelns övergripande frågeställning identifierades tillsammans med tjänstepersoner och forskare. Det var ett viktigt första steg för att säkerställa att ämnets relevans var tillräckligt högt för att motivera bildandet av en forskningscirkel. Därefter påbörjades planeringen av programmet och rekryteringen av deltagare. Lyckligtvis var det relativt många delar av Malmö stad och Malmö universitet som bidrog med representanter.

De forskningscirklar som genomförts under de senaste åren är därför ett viktigt avstamp för ett annat arbetsätt.

Tjänstepersoner från följande förvaltningar deltog:

- Kulturförvaltningen
- Fastighets- och gatukontoret
- Stadsbyggnadskontoret
- Arbetsmarknads- och socialförvaltningen

Forskare från följande institutioner deltog:

- Institutionen för socialt arbete
- Institutionen för urbana studier
- Institutionen för konst, kultur och kommunikation (K3)

Därutöver deltog representanter från Malmö stads kommunala bostadsbolag, (MKB), VA SYD samt ett antal representanter från lokala gemenskaper; Omställningsnätverket, Odlingsnätverket Seved, Kontrapunkt samt Värpinge Golfbana och Gårdsbutik.

Forskningscirkeltillfällena hade ett samlande tema som forskare, praktiker och lokala gemenskaper presenterade olika infallsvinklar på. De som bjöds in för att presentera sina arbeten fick även ansvara för att hålla i efterföljande diskussioner utifrån ett antal förberedda frågeställningar. Varje forskningscirkel avslutades med en reflektionsstund, där deltagarna fick möjlighet att formulera vad de tog med sig in i sitt eget arbete och vad de ville att cirkeln skulle följa upp vid ett senare tillfälle. På så sätt fick vi kontinuerliga inspel från deltagarna, som gjorde att vi kunde modifiera programmet längs vägen.

Vad fick deltagarna ut av forskningscirkelarbetet?

Flera deltagare lyfte fram de korta introducerade föredragen, de efterföljande samtalen och de nätverk som cirkelträffarna skapade som det mest givande med forskningscirkelarbetet. Ett bidragande skäl till de goda och dynamiska samtalen var troligen att deltagarna kom från olika förvaltningar och institutioner som, trots att de arbetar med liknande frågor, inte vanligtvis brukar ses. Det är värdefullt att få lyfta blicken från sitt eget arbete för att förutsättningslöst reflektera över det tillsammans med andra, utanför det ordinarie arbetets ramverk.

Flera upplevde det som uppfriskande, och även lite förvirrande, att introduceras till andras språkbruk och tankefigurer kring det ämne som de själva har långvarig erfarenhet av, inom sin egen profession. Att få möjlighet att samtala i ett tvärvetenskapligt sammanhang med en rad olika professioner väcker nya frågor, perspektiv och infallsvinklar, som bidrar till en fördjupad förståelse och nya insikter. Samtalen gav, för flera, en bekräftelse på att »vi är på rätt spår« i vårt arbete med lokala gemenskaper, men att vi behöver utmana våra vanliga arbetsätt för att skapa bättre förutsättningar för samarbete med dessa grupper. Flera lyfte även urvalet och omfattningen av inläsningsmaterialet inför träffarna som en värdefull del av kompetensutvecklingen samt utbytet mellan forskare och praktiker, som inte är så vanligt förekommande i andra sammanhang.

Program forskningscirkel 2019

17 MAJ

Community work i teorin och praktiken

SAMTALSLEDARE: Pernilla Ouis och Carin Cuadra (Malmö universitet), Jonna Sandin Larkander och Marianne Dock (Stadsbyggnadskontoret) samt Fiona Winders (Kulturförvaltningen).

- Samhällsarbete och socialt arbete i stadsplaneringen.
- Hur påverkar stadsplaneringen möjligheter till lokala gemenskaper?
- Community development work i praktiken.

13 JUNI

Stadsodling och andra miljösatningars betydelse för lokala gemenskaper

SAMTALSLEDARE: Pernilla Ouis och Staffan Schmidt (Malmö universitet), Tomas Wahlstedt (Odlingsnätverket Seved) och Anton Pettersson (Omställningsnätverket i Malmö).

- Platsanknytning och gemenskap ur ett humanekologiskt perspektiv.
- Odlingsnätverket Seveds kvartersträdgårdar och gemensamhetsodlingar.
- Off the grid. Om sökandet efter gemenskap utanför nätet.
- Omställningsnätverket i Malmö.

27 SEPTEMBER

Utveckling och förvaltning av platser tillsammans med lokala gemenskaper

SAMTALSLEDARE: Carin Cuadra och Staffan Schmidt (Malmö universitet), Daniel Johansson (Stadsbyggnadskontoret) och Daniel Möller (Malmös kommunala bostadsbolag AB).

- Lokalthistorisk lekplats: Mary Anderssons park.
- Parks and Public.
- Erfarenheter från Kirseberg – hur lokala gemenskaper kan aktiveras i stadsutvecklingsprocesser.

25 OKTOBER

Krisberedskap och lokala gemenskaper

SAMTALSLEDARE: Pernilla Ouis och Anders Emilsson (Malmö universitet), Kristina Hall (VA SYD) och Johanna Nilsson (Kontrapunkt.)

- Hur kan lokala gemenskaper stärka samhällets resiliens vid kriser?
- Kontrapunkts flyktmottagande 2015.
- VA SYD:s förebyggande och kommunikativa arbete för att minska risken för kris vid skyfall.

22 NOVEMBER

Digitala verktygs betydelse för lokala gemenskaper

SAMTALSLEDARE: Pernilla Ouis och Per Linde (Malmö universitet), Olov Källgarn (Miljöförvaltningen) och Håkan Rasmusson (Värpinge Golfbana och Gårdsbutik).

- Digital civics.
- Smarta kartan – delningsekonomi – boendeinvolvering.
- Digitaliseringens betydelse för ekologisk och närproducerad konsumtion.

12 DECEMBER

Reflektion och uppsamling av frågor

SAMTALSLEDARE: Pernilla Ouis (Malmö universitet) och Jesper Koefoed-Melson (GivRum.)

Tematisk litteraturlista

Denna rapport innehåller inga referenser till specifik litteratur. Men den som är intresserad kan läsa vidare i den litteratur som studerades under forskningscirkeln. Nedanstående lista är en tematisk sammanställning över den litteratur som lästes under forskningscirkeln samt lite extramaterial som den särskilt intresserade kan fördjupa sig i.

LOKALA GRUPPERS DELAKTIGHET I STADSPLANERINGS- OCH STADSUTVECKLINGSPROCESSER

Asplund, Johan (1991). *Essä om Gemeinschaft och Gesellschaft*. Göteborg: Korpen.

Fahlström Linnea (2018) Planering för lokal gemenskap. En fallstudie om planering för lokal gemenskap i Vallastaden. Kandidatuppsats i samhällsplanering, institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi. Lunds universitet.

Nationella Healthy Cities nätverket (2019). *Tillitsfrämjande stadsplanering*.

Nordisk arkitekturforskning (2016). *Nordic Journal of Architectural Research, Theme Issue: Governance*, nr 3 2016.

Tankesmedjan Movium (2019). *Tidskriften stad, temanummer: Kraftsamling*, nr 24, mars 2019.

Udlændige-, Integrations- og Boligeministeriet, (2016). *Midlertidighed som byudviklingsstrategi: værktøj – et værktøj til vækst*. Notat 2016.

Högdahl, Elisabeth
<https://www.forskning.se/2019/09/18/hur-trygga-vi-kanner-oss-ar-kopplat-till-platsens-rykte/>

SOCIALTJÄNSTENS ROLL I SAMHÄLLSPANERING

Sjöberg, Stefan & Päivi Turunen (2018). *Samhällsarbete: Aktörer, arenor och perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.

SOU 2018: 32 *Ju förr desto bättre – vägar till en förebyggande socialtjänst (Delbetänkande av Utredningen Framtidens socialtjänst, 2018)*. Sundh, Kenneth (1999). *Socialtjänstens strukturer och inriktade arbete – utveckling, möjligheter och hinder*. Stockholm: Socialhögskolan, Stockholms universitet.

Trädgårdh, Lars (2013). »Den nya välfärden«. *Axess nr 1 (Temanummer: Från välfärd till eget ansvar)*, s 36–40.

RESILIENS, HÅLLBAR LOKAL MATFÖRSÖRJNING OCH KRISBEREDSKAP

Fältbiologerna (2019), *Fältbiologen*
Temanummer: *Mat*, nr 1.

Malmö stad (2015), *Program för Malmö stads krisberedskap 2016–2019*.

Solnit, Rebecca (2009). *A Paradise Built in Hell*. Penguin Books. London. Utdrag från boken nedladdat från <https://www.nytimes.com/2009/08/21/books/excerpt-paradise-built-in-hell.html>

DIGITALA VERKTYG FÖR LOKAL GEMENSKAP

Linde, Per & Seravalli, Anna (2018). »Between Empowerment and Exploitation: PD Ethics in the Era of Participation«. *Interactions*, November December, s 70–73. DOI: 10.1145/3280938.

Malmö Innovationsarena (2017). *Malmöbon och delad konsumtion*. Malmö: Vinnova, Europeiska regionala utvecklingsfonden och Malmö stad.

Vlachokyriakos, V. et al. (2016). *Digital Civics: Citizen empowerment with and through technology*. Conference paper, nedladdad från https://www.researchgate.net/publication/301521607_Digital_Civics_Citizen_Empowerment_With_and_Through_Technology/link/5b865faa92851c1e12391dbd/download

Smarta Kartan, Malmö,
<https://smartakartanmalmo.se/>
GivRum,
<https://givrum.nu/>
Omställningsnätverket,
<http://omstallning.net/>
Transition Network,
<https://transitionnetwork.org/>
Odlingsnätverket Seved,
<http://odlingsnatverket.se/>
Värpinge Golfbana och Gårdsbutik,
<https://www.varpingegolfbana.se/>
Lokstallarna
<https://www.lokstallarna.com/>

Jonna Sandin Larkander

JONNA SANDIN LARKANDER

är samhällsvetare och arbetar som samhällsplanerare på Stadsbyggnadskontorets Strategiavdelning i Malmö stad. I sitt dagliga arbete tar hon fram planeringsunderlag för den långsiktiga stadsplaneringen. I sin roll som gränsgångare utvecklar hon kunskap om hur Malmö stad kan arbeta med sociala frågor i den fysiska planeringen.

Pernilla Ouis

PERNILLA OUIS har doktorerat i humanekologi och är biträdande professor i socialt arbete vid Malmö universitet. Hon är även professor i socialt arbete vid Högskolan i Halmstad, där hon sitter i ledningsgruppen för högskolans profilområde Smarta Städer och Samhällen. Hon var gränsgångare för Institutet för hållbar stadsutveckling 2016–2019.

Författarna tar ensamt ansvar för de rekommendationer som framförs i rapporten.

TACK!

Författarna vill rikta ett särskilt tack till:
Marianne Dock, Daniel Johansson, Daniel Möller,
Carin Cuadra och Staffan Schmidt.

REDAKTION:

Jonna Sandin Larkander
Pernilla Ouis

SPRÅKGRANSNING:

Lotta Solding, Ordspråk

FORM:

<https://jadesign.press>

FOTOGRAFER:

J. R. Andersson (s. 1, 4, 6, 13, 14, 17, 18, 20, 23, 28), Sanna Dolck (s. 2–3),
Torbjörn Lagerwall (s. 8–9), Daniel Möller (s. 10),

TRYCK:

Holmbergs, Malmö, augusti 2020

Kommuner, byggherrar och fastighetsägare kan fylla viktiga funktioner som igångsättare för att samla och mobilisera engagemang för en plats eller ett område i initiala skeden.

Institutet för hållbar stadsutveckling (ISU)
bildades 2008 och är en etablerad samverkansplattform
som ägs till lika delar av Malmö stad och Malmö
universitet. Syftet med plattformen är att öka samverkan
om hållbar stadsutveckling genom ett tätare utbyte av
forskning, kunskapsunderlag och erfarenheter.

<https://isumalmo.mau.se>

**INSTITUTET FÖR HÅLLBAR
STADSUTVECKLING**

